

SARADNJA PORODICE I SESTARA VASPITAČA – AKTIVNOSTI I ZADOVOLJSTVO

Milica Vasiljević Blagojević¹, Jasmina Obradović¹, Ljiljana Jovčić¹, Dragica Ranković¹

¹Akademija strukovnih studija Beograd, Odsek Visoka zdravstvena škola, Srbija

COOPERATION BETWEEN THE FAMILY AND NURSE EDUCATORS – ACTIVITIES AND SATISFACTION

Milica Vasiljević Blagojević¹, Jasmina Obradović¹, Ljiljana Jovčić¹, Dragica Ranković¹

¹Academy of Applied Studies Belgrade, The College of Health Sciences, Serbia

Sažetak

Uvod: Usled oslabljene vaspitne funkcije savremene porodice, jedna od osnovnih funkcija predškolske ustanove jeste dopuna porodičnom vaspitanju. Obzirom na važnost partnerskog odnosa između vaspitača i roditelja za pozitivan, spontani razvoj deteta, u ovom radu istražujemo načine realizovanja saradnje, kao i zadovoljstvo roditelja i vaspitača međusobnom saradnjom.

Cilj rada: Sagledati saradnju između predškolske ustanove i porodice i utvrditi u kojoj meri su roditelji i vaspitači zadovoljni međusobnom saradnjom.

Ispitanici i metode: Populaciju ovog istraživanja čine medicinske sestre vaspitači i roditelji. Uzorak čini 30 medicinskih sestara vaspitača zaposlenih u Predškolskoj ustanovi „Vračar“ u Beogradu i 30 nasumično odabranih roditelja čija deca pohađaju istu predškolsku ustanovu. U svrhe ovog istraživanja formulisana su dva upitnika, za roditelje i za vaspitače u cilju saznavanja njihovih stavova.

Rezultati: Rezultati istraživanja pokazuju da vaspitači procenjuju veću zainteresovanost majki, u odnosu na očeve, za saradnju koja se ostvaruje putem nekoliko značajnih oblika – individualni razgovor, roditeljski sastanak, radionice, u zavisnosti od procene samih roditelja. Individualni razgovor izdvaja se kao najefikasniji i najučestaliji oblik saradnje. Dalje rezultati pokazuju da je procenat dolaznosti roditelja, na roditeljske sastanke i radionice, zadovoljavajući i da su roditelji i vaspitači zadovoljni međusobnom saradnjom.

Zaključak: Na osnovu analizirane teorijske građe i rezultata inicijalnog istraživanja možemo zaključiti da je saradnja porodica sa sestrama vaspitačima zadovoljavajuća i da se kao najbolji oblik saradnje ističe individualni razgovor i roditeljski sastanci. Unapređenje komunikacijskih kompetencija sestara vaspitača, ali i stalna edukacija roditelja o značaju

Abstract

Introduction: Due to the weakened educational function of the modern family, one of the basic functions of preschool institutions is to supplement family education. Considering the importance of the partnership cooperation between educators and parents with the goal of the positive, spontaneous development of the child, in this paper we research ways of realizing cooperation, as well as the satisfaction of parents and educators with their mutual cooperation.

Objective: To examine the cooperation between preschool institutions and families and to determine to what extent parents and educators are satisfied with mutual cooperation.

Respondents and methods: The subjects of this study are nurse educators and parents. The study consists of 30 nurse educators employed at the Preschool “Vračar” in Belgrade and 30 randomly selected parents whose children attend the same preschool. For the purposes of this research, two questionnaires were formulated, for parents and for educators, in order to find out their views.

Results: The results of the research show that educators estimate the greater interest of mothers in this cooperation compared to fathers, which takes place through several significant forms - individual conversation, PTA meetings, workshops. Individual conversation stands out as the most effective and most frequent form of cooperation. Furthermore, the results show that the percentage of parents' attendance at the group form of cooperation (PTA meetings and workshops) is satisfactory and that parents and educators are satisfied with mutual cooperation.

Conclusion: Based on the analyzed theoretical material and our research, we can conclude that the cooperation between families and nurse educators is satisfactory and that the best form of cooperation is individual discussion as well as PTA meetings.

aktivne i kontinuirane saradnje sa predškolskom ustanovom ključni su faktori za unapređenje istraživanog procesa.

Ključne reči: dete, roditelji, vaspitači, predškolska ustanova, saradnja

Uvod

Saradnja vaspitno-obrazovne ustanove sa porodicom sastavni je deo svih programskih dokumenata, pa i Pravilnika o predškolskom obrazovanju i vaspitanju (3). Oblici i metode rada u predškolstvu su u prvo vreme bile organizovane po ugledu na saradnju porodice sa školom, što je podrazumevalo jednosmernu komunikaciju ustanove ka porodici sa ciljem informisanja roditelja o ponašanju i napredovanju dece (1). Vremenom, usled promena koje su nastupile u teoriji i praksi predškolskog vaspitanja i obrazovanja, jednosmerni model saradnje je obogaćen brojnim oblicima. Preduslov razumevanja specifičnosti dečjeg razvoja i učenja postaje upoznavanje sa odlikama porodičnog okruženja deteta. Edukativni oblik rada i razmena informacija u saradnji porodice i vaspitača postaju osnovni i nezaobilazni segment u saradnji (1).

Bitna odlika i cilj saradnje je pomoć porodica da kod kuće uspostave okruženje koje podstiče razvoj dece, a s druge strane dobijanje povratne informacije pomaže vaspitaču da razume decu i roditelje. Svoj odnos i stav prema predškolskoj ustanovi, dete formira u zavisnosti od objektivnih faktora kao što su uslovi života u predškolskoj ustanovi, i subjektivnih faktora kao što je odnos vaspitača prema detetu i roditelju i odnos roditelja prema predškolskoj ustanovi (2). Od prvog detetovog dolaska u ustanovu, važno je da ono uoči prijateljski odnos između vaspitača i svog roditelja, što će mu pomoći da se lakše adaptira na novu sredinu i oseća se prihvaćeno i bezbedno. Takođe, kada uoči da njegovi roditelji rade zajedno sa vaspitačem tako što se uključuju u rad predškolske ustanove, dete se oseća važnim. Zbog toga je vrlo značajno kakav odnos ima roditelj prema predškolskoj ustanovi, što zavisi od toga koliko će vaspitač zainteresovati roditelja i omogućiti mu da predškolsku ustanovu doživi kao prirodno mesto odrastanja svog deteta. Predškolske ustanove predstavljaju pružaoce usluga i mesta u kojima roditelj zbrinjava svoje dete dok je na poslu (3). Sa druge strane one su mesta zajedničkog življenja dece, vaspitača, roditelja i utočište u kojem roditelj može pronaći pomoć i podršku u obavljanju svoje roditeljske uloge.

Improving communication skills of the nurse educators, as well as the permanent raising awareness of parents about the importance of active and continuous cooperation with preschool institutions, are key factors for the improvement of the researched process.

Key words: child, parents, educators, preschool institution, cooperation

Potrebno je da se kod roditelja izgrade pozitivni stavovi i očekivanja u odnosu na rad vaspitača i poverenje u ustanovu. Na taj način se roditeljima može pomoći da kroz edukativne programe i svakodnevnne razgovore, povećaju sopstvena znanja o tome kako se njihova deca razvijaju i uče i shvate značaj sopstvene uloge u tome, kao i potrebu kompletnog delovanja sa ustanovom. Takođe je važno angažovati roditelje i sa njima deliti realne životne probleme dece i uključiti ih u proces programiranja rada ustanove. Uključivanje roditelja u planiranje i programiranje rada ustanove omogućava da saradnja bude sveobuhvatna i sadržajna, kao i da u njoj roditelji učestvuju dobrovoljno i sa zadovoljstvom (2).

Saradnja ustanove i porodice odvija se planski i sistematski tokom cele godine, sa jasno formulisanim zadacima, uz uvažavanje inicijativa koje potiču kako od vaspitača, tako i od roditelja (3). Efekti saradnje zavise od funkcionisanja celog tima u predškolskoj ustanovi i kvaliteta partnerskih odnosa u njemu, ali vaspitač je glavni pokretač te saradnje (4). Vaspitač mora poštovati roditeljska prava i posedovati veštine i sposobnosti da komunicira sa njima, pridobije njihovo poverenje i postigne uzajamno razumevanje.

Uticaji ustanove i porodice treba međusobno da se dopunjuju i potpomažu. Sve ono što porodica podstiče i razvija kod deteta, u vaspitno-obrazovnim ustanovama treba da se produbljuje, a sve ono što se u ustanovi razvija porodica treba da podstiče (5). Odnosi između vaspitača i roditelja ogledaju se kroz njihovu uzajamnu pomoć, svakoga u svom domenu (3). Tako predškolska ustanova raspolaže literaturom koja je od koristi roditeljima. Pored toga, u ustanovi su prisutni i stručni saradnici (pedagog, psiholog, logoped, defektolog, socijalni radnik, stručni saradnici za fizičko i muzičko vaspitanje), kojima se roditelji mogu obratiti za pomoć. Roditelji imaju mogućnost da pomognu vaspitačima svojim učestvovanjem u raznim oblicima rada, od izrade didaktičkog materijala i opreme do praćenja dece prilikom izleta.

Predškolska ustanova nije samo zgrada i dvorište, to je svako mesto gde teče vaspitno-obrazovni proces, a to je u prvom redu društvena sredina i

svako mesto u njoj koje omogućava sticanje novih saznanja, iskustava i doživljaja (6).

Kako bi saradnja između predškolske ustanove i porodice bila uspešna neophodno je poznavanje deteta – njegovih potreba, psihofizičkih karakteristika, sposobnosti i interesovanja, kao i poznavanje roditelja i njegovog stava prema detetu (6). Roditelji se međusobno razlikuju po starosti, profesiji, obrazovanju, iskustvu, organizaciji života, samim tim i po svom stavu prema detetu i njegovom vaspitanju. Dešava se da čak i bračni partneri imaju različite poglede na vaspitanje svog deteta. Da bi vaspitač razumeo odnos roditelja prema detetu i detetovo ponašanje potrebno je da se upozna sa porodičnom sredinom u kojoj dete odrasta i odnosom između njenih članova. Budući da u toj sredini deluju mnogi faktori, što ih vaspitač bolje poznaje, to će moći da uspostavi bolju saradnju sa roditeljima i da usmerava njihov vaspitni uticaj na dete (7).

Pored poznavanja deteta, roditelja i porodične sredine, od velikog značaja za saradnju je sam vaspitač, njegove osobine (7). On mora biti svestrana ličnost, mora stalno pratiti dostignuća u nauci i sticati iskustvo u praksi, posedovati široku kulturu i obrazovanje i spremnost za stručno usavršavanje (7). Takođe vaspitač mora imati pravilan odnos prema radu i profesiji.

Ciljevi i zadaci vaspitanja u našem društvu su jedinstveni i predstavljaju zajednički zadatak i obavezu svih vaspitnih činilaca, a posebno vaspitno-obrazovnih ustanova i porodice, pa je neizbežno da ih treba zajednički planirati i ostvarivati. Upravo od stepena njihove organizovanosti, njihove pedagoške usmerenosti, uzajamnog pomaganja i sporazumnog delovanja zavisi pravac u kom će se jedna ljudska individua razvijati (3).

Partnerski odnos vaspitaču daje snagu da prevaziđe strah od neuspeha pred roditeljima, kao i da učvršćuje profesionalnu sigurnost, potvrđuje svoja znanja i bogati iskustvo. S druge strane, otvoren i partnerski odnos doprinosi da roditelji upoznaju svoje dete i van porodičnog konteksta, zainteresuju se za vaspitnu problematiku i da se, kad god osete potrebu, obrate za savet, mišljenje, predlog (7).

Boravak roditelja u vrtiću i njihova saradnja sa vaspitačima pomaže deci da steknu osećaj da je vrtić, kao i porodica, zajednička sredina i oblik življenja. Drugarska i saradnička atmosfera između roditelja i vaspitača utiče na sposobnosti deteta za kontaktiranje sa drugom decom i odraslima i sposobnost življenja u zajednici. Tako dete uči da sa drugima deli sve što oseća, poseduje, doživljava, da pomaže drugima i da od drugih zatraži i prihvati pomoć. Trajno formirani pozitivni stavovi prema drugoj deci mogu se generalizovati na vrtić uopšte, a kasnije i na školu i društvo u celini (2).

Osnovne vrste i oblici saradnje kojima predškolska ustanova ostvaruje ciljeve vaspitno-obrazovnog rada i zajedno sa roditeljima deluje pozitivno na dečji razvoj su (6):

1. Međusobna informisanost vaspitača i roditelja
2. Podizanje pedagoške kulture roditelja
3. Uključivanje roditelja u rešavanje pojedinih problema u predškolskoj ustanovi

Ove vrste saradnje imaju specifične oblike, načine kojima se realizuju.

Vaspitač informiše roditelje o tome kako se deca u ustanovi aktiviraju u osamostaljivanju i sticanju navika, iskustava i saznanja, kao i koji su oblici i metode najbolji za usmeravanje dece u pogledu ovih aktivnosti. S druge strane, na roditeljima je da informišu vaspitača u kakvim porodičnim uslovima se dete razvija i koje su njegove ispoljene sposobnosti. Ove informacije su od posebnog značaja za vaspitača, jer na osnovu njih on može pojedinačno da deluje na svako dete.

Međusobna informisanost vaspitača i roditelja ima osnovnu namenu da pokrene aktivnost vaspitača u pravcu uspešnijeg pojedinačnog i grupnog delovanja, a da roditelja pokrene na one postupke koji doprinose ujednačavanju delovanja sa vaspitačem. Ona se ostvaruje preko sledećih oblika (8):

- Individualno informisanje
- Grupni razgovori
- Roditeljski sastanci
- Pismeno informisanje (indirektno)
- Prikazivanje usmerenih aktivnosti (radionice)
- Izložbe
- Priredbe i proslave

Vaspitač određuje koji je najbolji oblik, vreme i prostor kada će pojedinačno ili zajedno sve roditelje informisati o onome što je, po njegovom mišljenju, značajno za uspešnu saradnju.

Kao drugi oblik saradnje sa roditeljima izdvaja se podizanje njihove pedagoške kulture. Cilj ovog oblika saradnje je da roditelji usvoje neophodna znanja za uspešnije vaspitanje dece. Roditelji se, prema unapred utvrđenom planu, upoznaju sa temama iz više područja (6):

- Pedagogija (zadaci predškolske pedagogije, principi, metode)
- Psihologija (teme iz dečje i pedagoške psihologije kako bi roditelji uspešno pratili razvoj svog deteta)
- Porodica i njeni različiti aspekti (odnosi roditelja i dece, značaj porodičnog vaspitanja, metode i sredstva porodičnog vaspitanja)
- Društvo i društveni odnosi (delovanje raznih faktora u društvu i njihov uticaj na razvoj dece, povezivanje porodične i društvene sredine).

U realizaciji zdravstveno-pedagoško-psihološkog savetovanja uključuju se lica koja neposredno

rade sa decom, stručne službe u ustanovi, a mogu se angažovati roditelji koji poznaju adekvatnu problematiku (6).

Predškolska ustanova planira teme koje se obrađuju u obliku predavanja na popularan i interesantan način, uz korišćenje kratkog filma, ilustracija, rezultata istraživanja problema. Sadržaj svih tema je pedagoško-psihološkog karaktera, a jedan od zadataka je upoznavanje roditelja sa osnovnim pitanjima fizičkog, intelektualnog i moralnog vaspitanja. Roditeljima se pruža prilika da postavljaju pitanja i dolaze do raznih informacija koje su od značaja za celokupan dečji razvoj. To doprinosi proširivanju i upotpunjavanju znanja roditelja o vaspitanju, što stvara uslove za naučno zasnovano vaspitanje u porodici kao bitnoj komponenti vaspitnog procesa u predškolskom periodu.

Bitna komponenta za uspešnu saradnju predškolske ustanove i porodice je poznavanje osnovnih principa pedagoške nauke (6). Poznavanje osnovnih principa treba da obezbedi dobre saradničke odnose, kako bi se roditelji ne samo odazvali na saradnju, nego u njoj, aktivnim učešćem doprineli pravilnom podizanju svog deteta (7).

U saradnji vaspitača i roditelja veliki značaj ima međusobno poštovanje. Vaspitači se često nađu u situaciji da sa roditeljima razmenjaju svoja zapažanja o radu i ponašanju dece, ukazujući im i na ono čime odrasli mogu, ali i ne moraju, biti u potpunosti zadovoljni (9). Ovaj princip nalaže da sve što se želi saopštiti roditeljima o detetu, mora biti samo u okviru ličnog kontakta i bez prisustva bilo koje osobe sa strane (9).

Poštovanje roditelja doprineće da se oni vežu za organizatora saradnje i da sa voljom i poverenjem prihvataju ono što im se predlaže i o čemu su se zajednički dogovorili (8). U suprotnom ako se ne poštuju roditelji, oni neće sarađivati, a time mogu otežati razvoj svog deteta.

Vreme kojim raspolažu roditelji i vaspitači, za njihovu međusobnu saradnju, ograničeno je. Zbog toga je neophodno iskoristiti ga na najbolji mogući način.

Korišćenje vremena može biti efikasno kako sa stanovišta roditelja, tako i sa stanovišta vaspitača. Sa stanovišta roditelja, najefikasnije je da se o detetu ukratko porazgovara prilikom dovođenja ili odvođenja dece iz vrtića (6). Međutim, od početka saradnje kod roditelja treba stvoriti naviku da u zajedničkom neplaniranom vremenu, ne mogu očekivati duže razgovore jer time onemogućavaju vaspitače da obave svoje planirane obaveze prema ostaloj deci iz grupe (8). Takođe, ni vaspitač ne sme dozvoliti da roditelj čeka na razgovor koji je zakan, jer taj postupak može dovesti do toga da roditelj odustane od saradnje. Kada roditelji procene da

od saradnje sa vaspitačem imaju koristi, oni će se odazivati na sve pozive, ali i samoinicijativno dolaziti. Zadovoljavanje ovog principa obavezuje da se roditeljima ne daje bilo koja informacija o jednom ili o svojoj deci iz grupe, a da ona prethodno nije praćena mišljenjem vaspitača o tome šta u porodici ili u PU treba preduzeti kako bi se dalje uspešno razvijalo ono što se smatra pozitivnim kod deteta, a sprečavalo ili usmeravalo u drugom pravcu ono što se smatra negativnim (8). Potrebno je vršiti izbor informacija koje će pokrenuti roditelje ne samo na razmišljanje, već i na preduzimanje konkretnih mera prema detetu.

Primena ovog principa najčešće dolazi do izražaja u ličnim kontaktima. Pre početka razgovora o pojedinom detetu, polazi se od toga da ga vaspitač manje poznaje nego roditelj (8). Kako vaspitači ne mogu uvek biti sigurni da li roditelje upoznaju sa nečim što oni već znaju, ili je to nešto novo u razvoju deteta, dobro je da se razgovor zasniva na želji da se koristi već postojeće roditeljsko znanje i iskustvo.

Vaspitač kao inicijator saradnje sa roditeljima obavezan je da poštuje princip taktičnosti, odnosno da se u pojedinoj situaciji ponaša onako kako najuspešnije može da postigne željene rezultate. U razradi ovog principa ukazuje se na važno pravilo, koje se primenjuje u ličnim kontaktima sa roditeljima, a nazvano je „Plus – minus – plus“ (8) S obzirom da svaki nagoveštaj roditelju da porazgovara sa vaspitačem o svom detetu, kod roditelja izaziva strepnju da će doživeti neprijatnost, vaspitač je u obavezi da prvo iznese roditelju ono što je pozitivno o detetu, kako bi postigao smirenost, pojačao zainteresovanost i spremnost roditelja da učestvuje u razgovoru. Ovakav početak u razgovoru označava se kao početni „plus“. Nakon toga iznose se razlozi zbog kojih je razgovor pokrenut, a čime, pored vaspitača, nisu ni roditelji zadovoljni. Taj deo razgovora se označava kao „minus“. Vaspitač u iznošenju ovih informacija mora imati određenu meru, jer se kod roditelja uglavnom stvara napetost i nerazpoloženje. Izlaganje se mora završiti optimizmom. Time se roditelj smiruje i učvršćuje mu se samopouzdanje. Ovakav završetak izlaganja označava se kao drugi „plus“.

Stepen saradnje zavisi od mere u kojoj vaspitač svoj način i oblike rada prilagođava obrazovnim mogućnostima roditelja jer nivo obrazovanja roditelja utiče na stepen prihvatanja mišljenja vaspitača (6). Takođe i starost roditelja je podatak značajan za vaspitača, kako bi mogao svoj stav da prilagodi pojedinoj kategoriji svojih sagovornika.

Da bi se ostvarili određeni zadaci u saradnji sa roditeljima veoma je značajno odabrati prave metode i sredstva kojima se mogu postići najbolji rezultati.

Materijal i metode

Za potrebe prikupljanja podataka o saradničkom odnosu sestara vaspitača i roditelja, kreirana su dva anketna upitnika. Upitnici se sastoje od po 14 pitanja (od toga 10 zatvorenog i 4 kombinovanog tipa).

Istraživanje je realizovano tokom jula 2023. godine.

Uzorak istraživanja je bio slučajna, te obuhvatao medicinske sestre vaspitače i roditelje dece koja pohađaju Predškolsku ustanovu „Vračar“ u Beogradu u grupama vaspitača koje su anketirane, a koji su dobrovoljno pristali da iznesu svoje stavove popunjavanjem anonimnog upitnika.

Istraživajem je obuhvaćeno 30 medicinskih sestara vaspitača koje su sve ženskog pola, godina 31–40 njih 33%, 20–30 njih 30%, 41–50 njih 20% i 17% ispitanica je starije od 50 godina. Čak 50% ispitanica ima 1–10 godina radnog staža, 24% njih ima 11–20 godina staža, 10% preko 30 godina radnog staža, dok tek 13% njih ima manje od 1 godine staža njih 3% ima 21–30 godina radnog staža. Drugu grupu ispitanika čini 30 roditelja, od kojih je 18 (60%) ženskog pola, a 12 (40%) muškog pola. Najveći broj ispitanika ima 30–40 godina (njih 50%), nešto manje, 47% ima između 41 i 50 godina, a samo 1 ispitanik ima više od 50 godina. Zanimljivo je da čak 90% ispitanika ima visoki nivo obrazovanja od čega njih 40% ima neko od zvanja master/mr/dr nauka. Dva ispitanika imaju srednji nivo obrazovanja.

Za opisivanje uzorka korišćene su metode deskriptivne statistike, a parametarske i neparametarske varijable opisane su relativnim brojevima.

Rezultati

Tabela 1. Distribucija stavova sestara-vaspitača u odnosu na zainteresovanost majki za saradnju

Stepen zainteresovanosti majki za saradnju	N	%
1 – nisu uopšte zainteresovane	/	/
2 – uglavnom nisu zainteresovane	/	/
3 – delimično su zainteresovane	4	13
4 – zainteresovane su	20	67
5 – veoma su zainteresovane	6	20
	30	100

Na osnovu dobijenih podataka uočavamo da su sestre vaspitači stava da nema majki koje su nezainteresovane za saradnju sa vaspitačima. Najveći broj ispitanica, njih 20 (67%) smatra da su majke zainteresovane za saradnju, 6 vaspitača (20%) smatra da su majke veoma zainteresovane, dok njih 4 (13%) smatra da su samo delimično zainteresovane za saradnju.

Tabela 2. Distribucija stavova sestara-vaspitača u odnosu na zainteresovanost očeva za saradnju

Stepen zainteresovanosti očeva za saradnju	N	%
1 – nisu uopšte zainteresovani	/	/
2 – uglavnom nisu zainteresovani	4	13
3 – delimično su zainteresovani	15	50
4 – zainteresovani su	8	26
5 – veoma su zainteresovani	3	10
	30	100

Na osnovu dobijenih podataka vezanih za zainteresovanost očeva za saradnju uočavamo da polovina ispitanica, njih 15 (50%) smatra da su očevi delimično zainteresovani za saradnju, 8 ispitanica (26%) smatra da su zainteresovani za saradnju, a 3 ispitanice (10%) smatraju da su veoma zainteresovani za saradnju. Takođe, imamo podatak da 4 ispitanice (13%) smatra da očevi uglavnom nisu zainteresovani za saradnju, što se znatno razlikuje od podataka dobijenih za zainteresovanost majki za saradnju.

Tabela 3. Distribucija stavova sestara-vaspitača prema proceni stepena roditeljskog prihvatanja predloga od vaspitača

Stepen roditeljskog prihvatanja predloga	N	%
uopšte ne prihvataju predloge	/	/
uglavnom ne prihvataju predloge	/	/
delimično prihvataju predloge	8	26
prihvataju predloge	18	60
rado prihvataju predloge	4	14
	30	100

Od 30 ispitanica, 18 (60%) tvrde da roditelji prihvataju i uvažavaju njihove predloge, 8 ispitanica (26%) tvrde da roditelji delimično prihvataju predloge, a 4 ispitanice (14%) tvrde da roditelji rado prihvataju predloge. Iz ovih podataka možemo videti da nema ispitanica koje tvrde da roditelji ne prihvataju njihove predloge.

Tabela 4. Distribucija stavova sestara-vaspitača o najefikasnijem vidu saradnje sa roditeljima

Vidovi saradnje sa roditeljima	N	%
Roditeljski sastanak	3	10
Individualni razgovor	24	80
Radionica	3	10
Pano	/	/
Drugo:	/	/
	30	100

Kod pitanja stava o najefikasnijem vidu saradnje sa roditeljima, uočavamo da su 24 ispitanice (80%)

odabrale individualni razgovor kao najefikasniji vid saradnje, 3 ispitanice (10%) smatraju da je roditeljski sastanak najefikasniji vid saradnje, a takođe 3 ispitanice (10%) su se odlučile za radionicu kao najefikasniji vid saradnje sa roditeljima. Ni jedna ispitanica nije odabrala pano kao najefikasniji vid saradnje.

Tabela 5. Distribucija stavova sestara-vaspitača o stepenu informisanosti vaspitača od strane roditelja o detetu

Stepen roditeljskog iznošenja vaspitaču važnih informacija o detetu	N	%
uopšte ne iznose važne informacije vezane za dete	/	/
uglavnom ne iznose važne informacije vezane za dete	/	/
delimično iznose važne informacije vezane za dete	6	20
iznose važne informacije vezane za dete	21	70
uvek iznose važne informacije vezane za dete	3	10
	30	100

Na osnovu dobijenih podataka, koji se odnose na pitanje u kojoj meri roditelji vaspitačima iznose važne informacije vezane za dete, možemo uočiti da 21 ispitanica (70%) tvrde da im roditelji iznose važne informacije vezane za dete, 6 ispitanica (20%) tvrde da im roditelji delimično iznose važne informacije koje se tiču deteta i 3 ispitanice (10%) tvrde da im roditelji uvek iznose važne informacije koje se tiču deteta. Nema ispitanica koje tvrde da im roditelji ne iznose važne informacije vezane za dete.

Tabela 6. Distribucija stavova sestara-vaspitača o učestalosti realizacije roditeljskih sastanaka

Organizovanje roditeljskih sastanaka	N	%
2 puta godišnje	2	8
3 puta godišnje	2	8
4 puta godišnje	26	84
Drugo:	/	/
	30	100

Na pitanje koliko često se organizuju roditeljski sastanci u predškolskoj ustanovi, 26 ispitanica (84%) tvrdi da se roditeljski sastanci organizuju 4 puta na godišnjem nivou, 2 ispitanice (8%) tvrde da se organizuju 3 puta na godišnjem nivou, i takođe 2 ispitanice (8%) tvrde da se ređe organizuju, 2 puta na godišnjem nivou.

Tabela 7. Distribucija stavova sestara-vaspitača o učestalosti realizacije radionica sa roditeljima

Organizovanje radionica sa roditeljima	N	%
2 puta godišnje	5	17
3 puta godišnje	8	26
4 puta godišnje	17	57
Drugo:	/	/
	30	100

Kroz odgovore na pitanje koliko često se realizuju radionice sa roditeljima, saznajemo da 17 ispitanica (57%) tvrde da se radionice organizuju 4 puta godišnje, 8 ispitanica (26%) tvrde da se radionice organizuju 3 puta godišnje, a 5 ispitanica (17%) tvrde da se organizuju 2 puta godišnje.

Tabela 8. Distribucija stavova sestara-vaspitača prema procentu roditelja koji se odaziva pozivu na radionice

Procenat roditelja koji se odaziva pozivu na radionice	N	%
Manje od 50%	3	10
Oko 50%	13	43
Više od 50%	14	47
	30	100

Ispitujući stavove vaspitača o procentu roditelja koji se odaziva pozivu na radionice, dolazimo do saznanja da 14 ispitanica (47%) smatra da se više od 50% roditelja odaziva pozivu na radionice, za nijansu manje ispitanica (13, odnosno 43%) smatra da se oko 50% roditelja odaziva pozivu na radionice, dok samo 3 ispitanice (10%) smatraju da je odaziv roditelja pozivu na radionice manji od 50%.

Tabela 9. Distribucija stavova sestara-vaspitača prema proceni zainteresovanosti roditelja za zajedničke aktivnosti na radionicama

Procena zainteresovanosti roditelja za aktivnosti na radionicama	N	%
Pokazuju interesovanje i uključuju se	26	87
Uključuju se samo u pojedinim delovima aktivnosti	4	13
Ponašaju se kao pasivni posmatrači	/	/
	30	100

Prema proceni vaspitača o zainteresovanosti roditelja za aktivnosti na radionicama, dolazimo do zaključka da najveći broj ispitanica (26 ispitanica, odnosno 87%) procenjuje da se roditelji uključuju u aktivnosti i pokazuju interesovanje, dok 4 ispitanice (13%) procenjuju da se roditelji uključuju samo u pojedinim delovima aktivnosti. Nema ispitanica koje procenjuju da se roditelji ponašaju kao pasivni posmatrači.

Tabela 10. Distribucija stavova sestara vaspitača o potrebi uvođenja promena u saradnju sa roditeljima

Promena u saradnji	N	%
Da	5	17
Ne	25	83
	30	100

Rezultati pokazuju da je, na pitanje da li bi nešto promenili u saradnji sa roditeljima, od 30 ispitanica, 25 (83%) odgovorilo da ne bi ništa promenilo u saradnji, dok bi 5 ispitanica (17%) unele promene u saradnju sa roditeljima.

U našem inicijalnom istraživanju je učestvovalo 30 ispitanika (100%), od kojih je 18 (60%) ženskog pola, a 12 (40%) muškog pola, a predstavljaju roditelje dece koja pohađaju Predškolsku ustanovu „Vračar“ u jaslenim grupama vaspitača koji su učestvovali u istraživanju. Najveći broj ispitanika ima 30–40 godina (njih 50%), nešto manje, 47% ima između 41 i 50 godina a samo 1 ispitanik ima više od 50 godina. Zanimljivo je da čak 90% ispitanika ima visoki nivo obrazovanja od čega njih 40% ima neko od zvanja master/mr/dr nauka. Dva ispitanika imaju srednji nivo obrazovanja.

Tabela 11. Distribucija stavova roditelja o najefikasnijem vidu saradnje sa PU

Vidovi saradnje sa PU	N	%
Roditeljski sastanak	13	31
Individualni razgovor	20	48
Radionica	8	19
Pano	1	2
Nesto drugo	-	-
	42	100

Roditelji su u okviru ovog pitanja imali mogućnost da zaokruže više tvrdnji. Na osnovu dobijenih rezultata o najefikasnijem vidu saradnje sa predškolskom ustanovom uočavamo da se nisu svi ispitanici opredelili za jedan, najefikasniji, vid saradnje. Šest ispitanika (20%) je zaokružilo po dva odgovora, a 3 ispitanika (10%) su se opredelila za 3 odgovora. Na osnovu ovoga, dolazimo do zaključka da je 20 ispitanika (67%) odabralo individualni razgovor kao efikasan vid saradnje, 13 ispitanika (43%) tvrdi da je roditeljski sastanak efikasan vid saradnje sa PU, 8 ispitanika (26%) smatra da su radionice efikasan vid saradnje, a 1 ispitanik (3%) opredelio se i za pano kao efikasan vid saradnje sa PU.

Tabela 12. Distribucija stavova roditelja o tome ko u porodici aktivnije saraduje sa vaspitačem

	N	%
Majka	8	26
Otac	1	3
Podjednako i majka i otac	20	67
Neko treći, baka	1	3
	30	100

Kroz odgovore na pitanje ko u porodici aktivnije saraduje sa vaspitačem, dolazimo do saznanja da 20 ispitanika (67%) tvrdi da su otac i majka podjednako aktivni u saradnji sa vaspitačem, 8 ispitanika (26%) tvrdi da majka aktivnije saraduje sa vaspitačem, a samo 1 ispitanik (3%) tvrdi da je otac aktivniji u saradnji sa vaspitačem. Pitanje je kombinovanog tipa, tako da su ispitanici imali priliku da dopišu nekog drugog člana porodice koji je aktivan u saradnji sa vaspitačem. Možemo uočiti da 1 ispitanik (3%) tvrdi da baka, ima najaktivniju saradnju sa vaspitačima.

Tabela 13. Distribucija stavova roditelja o redovnosti odaziva roditeljskom sastanku

Redovno odazivanje roditeljskim sastancima	N	%
Da	27	90
Ne	3	10
	30	100

Od 30 ispitanika, najveći procenat, čak 90% tvrdi da se redovno odaziva roditeljskom sastanku, a mali procenat ispitanika, 10% (3 ispitanika) navodi da se ne odaziva redovno roditeljskom sastanku.

Tabela 14. Distribucija stavova roditelja o redovnosti odaziva radionicama koje organizuju vaspitači sa decom

Učešće u radionicama koje organizuju vaspitači	N	%
Da, uvek	18	60
Povremeno	10	33
Ne	2	7
	30	100

Pri proceni o učešću ispitanika u zajedničkim radionicama sa decom i vaspitačima, dolazimo do saznanja da više od polovine roditelja, njih 18 (60%) uvek učestvuje u radionicama, 10 ispitanika (33%) izjavljuje da povremeno učestvuje u radionicama, a 2 ispitanika (7%) izjavljuju da ne učestvuju u radionicama koje organizuju vaspitači. U drugom delu pitanja, ispitanici su mogli da se izjasne o razlozima neredovnog ili apsolutnog ne učestvovanja

u radionicama. Ukupno 12 ispitanika je iznelo stav po ovom pitanju od čega njih 11 navodi kao razlog predviđeno vreme radionica, a 2 ne učestvuju u radionicama zbog drugih porodičnih obaveza

Tabela 15. Distribucija stavova roditelja po pitanju uvođenja promena u saradnju sa vrtićem

Promene u saradnji	N	%
Da	2	8
Ne	28	92
	30	100

Prema dobijenim podacima uočavamo da je na pitanje da li bi nešto promenili u saradnji sa vrtićem, najveći broj ispitanika njih 28 (94%) je odgovorilo da ne bi ništa promenilo u saradnji, zadovoljno je postojećom saradnjom; dok samo 2 roditelja (8%) smatraju da bi trebalo nešto promeniti u saradnji sa vrtićem.

Diskusija

Činjenica je da bi uticaji predškolske ustanove i porodice trebalo da se međusobno potpomažu i dopunjuju, i da je uloga oba roditelja u podizanju i vaspitanju deteta podjednako važna. Jedinstveno delovanje porodice i vaspitno-obrazovne ustanove povećava snagu i moć vaspitanja i važan je faktor podsticanja celovitog dečjeg razvoja (5). Brojna istraživanja potvrdila su da uključenost roditelja u školovanje doprinosi pozitivnim razvojnim ishodi-ma kod dece, i da zahvaljujući uključenosti roditelja deca imaju manje problema u ponašanju uopšte (10, 11). Ono što je iz naše perspektive još važnije, rezultati nekih istraživanja pokazuju da je kvalitet saradnje roditelja sa predškolskom ustanovom osnova za kasnije akademske i socijalne ishode kod dece (12–14). Kroz učešće u aktivnostima u vrtiću roditelji stiču znanja i praktične veštine o tome kako da razvijaju sposobnosti deteta (13), roditelji tako dobijaju priliku da upoznaju svoje dete kao člana grupe, način na koje se ono u toj grupi ponaša, odnos prema drugoj deci, učenju itd (15).

Prema rezultatima dobijenim našim istraživanjem, najveći broj roditelja iskazuje da su podjednako aktivni u saradnji sa vaspitačem, što se znatno razlikuje od odgovora vaspitača, gde polovina njih tvrdi da su očevi samo delimično zainteresovani za saradnju, a čak nekoliko njih tvrdi da uglavnom nisu zainteresovani za saradnju. Dok se, u odnosu na ove rezultate, rezultati vezani za zainteresovanost majki bitno razlikuju – najveći broj vaspitača, više od polovine, se slaže da su majke zainteresovane za saradnju. Naša empirijska iskustva govore u prilog tome da su vaspitači tačnije i iskrenije procenili ovu činjenicu, obzirom da je i kulturološki i sociološki

uloga majke u ovom segmentu brige o deci dominantnija u našoj sredini.

Kako bi saradnja predškolske ustanove i porodice bila uspešna, potrebno je raditi na ostvarivanju glavnog cilja koji se odnosi na pomoć roditeljima da kod kuće uspostave okruženje koje podstiče svestrani razvoj deteta. To se može postići ukoliko roditelji i vaspitači međusobno otvoreno i iskreno komuniciraju o detetu i ukoliko roditelji prihvataju i uvažavaju dobronamerne savete i predloge vaspitača o daljim postupcima prema detetu. Na osnovu dobijenih rezultata uočavamo da nema roditelja koji ne iznose vaspitaču važne informacije o detetu prilikom svakodnevnih individualnih razgovora. Takođe uočavamo, prema odgovorima vaspitača, da nema roditelja koji ne prihvataju niti uvažavaju njihove predloge, jer najveći broj ispitanica tvrdi da roditelji prihvataju predloge, a samo mali broj se slaže sa tim da delimično prihvataju njihove predloge.

Utvdili smo da je prema mišljenju vaspitača stepen saradnje roditelja niži u području uključenosti u aktivnosti u vrtiću u odnosu na njihovu saradnju u područjima međusobnog informisanja, što pokazuju i rezultati nekih drugih istraživanja (5). U stranoj literaturi (13, 16) navodi se da predškolske ustanove treba da podstiču uključivanje roditelja tako što će stvarati mogućnosti da oni budu prisutni u vrtiću (odlasci na izlete vrtića, volontiranje u različitim aktivnostima koje se organizuju u vaspitnoj grupi njegovog deteta, aktivnosti koje se organizuju za druženje svih roditelja, učešće u planiranju i organizovanju priredbi i proslava u vrtiću, prisustva aktivnostima u radnoj sobi ili dvorištu vrtića). Jelić i saradnici navode u svom istraživanju da je ovo područje saradnje, prema proceni vaspitača, najmanje zastupljeno u praksi. Slabija uključenost roditelja u aktivnosti u vrtiću ne mora značiti da oni ne žele da učestvuju u aktivnostima. Razlog manje uključenosti roditelja može biti i to što ponudeni sadržaji saradnje nisu u skladu sa potrebama i interesovanjima roditelja, njihovim radnim vremenom, obrazovnim nivoom i slično (5). Upravo smo i mi došli do ovakvih nalaza u našem istraživanju.

Prema mišljenju svih ispitanika o najefikasnijem obliku saradnje možemo uočiti da se nisu svi ispitanici opredelili za samo jedan najefikasniji oblik saradnje. Ipak, najveći broj ispitanika, obuhvatajući i roditelje i vaspitače, saglasan je i izdvaja individualni razgovor kao najefikasniji oblik saradnje predškolske ustanove i porodice. Opređenjenje ispitanika za individualni razgovor možemo tumačiti činjenicom da se prilikom ovakvih razgovora vaspitač i roditelj koncentrišu na jedno dete, prema tome jedno drugom mogu saopštiti i neke poverljive informacije o detetu. Sa druge strane, treba imati u vidu da dete ne boravi samostalno u vaspitnoj grupi i da je i grupni razgovor

za roditelje veoma značajan. Tu bi mogli da se informišu o zajedničkim osobinama, oblicima ponašanja i teškoćama koja „muče“ i drugu decu i njihove roditelje što bi moglo smanjiti napetost. Roditelji bi shvatili da nemaju samo oni i njihovo dete određeni problem, već obično bude u više slučajeva istovremeno ili u različitim vremenskim razdobljima.

Pored individualnih razgovora i panoa, roditeljski sastanak predstavlja važan, grupni oblik saradnje na kojem prisustvuju svi roditelji dece upisane u predškolsku ustanovu. Procenat roditelja koji se redovno odaziva sastancima, prema rezultatima našeg inicijalnog istraživanja iznosi 90%, što je zadovoljavajuće obzirom da se na sastancima roditelji upoznaju sa načinom njihovog uključivanja u rad predškolske ustanove, takođe im se iznose informacije o načinu života i rada predškolske ustanove, kao i novine i svi problemi vezani za njihovu decu. Uočavamo da mali procenat roditelja koji se ne odaziva redovno roditeljskim sastancima, navodi na prvom mestu posao, a nakon toga bolest i putovanje kao razloge izostanaka.

U poseban oblik kolektivnog informisanja roditelja o organizaciji i realizaciji usmerenih aktivnosti dece, spada njihovo prikazivanje odnosno radionice za roditelje, putem kojih se roditelji druže sa ostalom decom, njihovim roditeljima i vaspitačima. Uzimanje učešća u radionicama od strane roditelja je zadovoljavajuće iz perspektive vaspitača, ali i roditelja. Takođe zaključujemo da, kao razlog izostanaka sa radionica, najveći broj roditelja navodi neodgovarajuće predviđeno vreme radionica, zbog njihovog radnog vremena. Sagledavajući ukupne rezultate, uočavamo da su i roditelji i vaspitači zadovoljni međusobnom saradnjom jer najveći procenat njih ne bi unosio nikakve promene u saradnju.

Zaključak

Novi trendovi života i rada donose i nove, veće potrebe za aktivnijom ulogom sestara vaspitača u aktivnostima vaspitanja dece najmlađeg uzrasta. Vreme koje roditelji provode sa svojom decom najmlađeg uzrasta nažalost je sve kraće i kraće. Profesionalci vaspitanja – sestre vaspitači imaju novi imperativ produženog porodičnog vaspitanja u ovom uzrastu. Utoliko je važnija njihova saradnja sa roditeljima na postizanju zajedničkog cilja na dobrobit deteta.

Na osnovu prikazanih i analiziranih rezultata, možemo zaključiti da je saradnja porodica sa sestrama vaspitačima zadovoljavajuća i da se kao najbolji oblik saradnje ističu individualni razgovor i roditeljski sastanci. Unapređenje komunikacijskih kompetenci sestara vaspitača, ali i stalna edukacija roditelja o značaju aktivne i kontinuirane saradnje

sa predškolskom ustanovom ključni su faktori za unapređenje istraživanog procesa.

Literatura

1. Klemenović J. Savremeni predškolski programi. Novi Sad: Savez pedagoških društava Vojvodine; 2009.
2. Vukomanović N, Kasagić Đ, Koruga D, Marković M, Pavlovski T, Cebić M. Roditelji u dečjem vrtiću. Sarajevo: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva; 1989.
3. Pravilnik o predškolskom obrazovanju i vaspitanju (“Sl. glasnik RS”, br. 18/2010, 101/2017, 113/2017 - dr. zakon, 95/2018 - dr. zakon, 10/2019, 86/2019 - dr. zakon, 157/2020 - dr. zakon, 123/2021 - dr. zakon i 129/2021)
4. Marković M, Šain M, Kovačević I, Danevski D, Pađan M. Korak po korak 1. Beograd: Kreativni centar; 2012
5. Jelić M, Stojkov I, Markov Z. Saradnja predškolske ustanove i roditelja iz ugla vaspitača. Specijalna edukacija i rehabilitacija 2018;17(2) 165-87. doi:10.5937/specedreh17-16592
6. Stanisavljević-Petrović Z. Saradnja porodice i vrtića. Niš: Autorsko izdanje; 1998.
7. Jovanović M. Saradnja porodice i dečjeg vrtića. Odabrane teme. Šabac: Visoka škola strukovnih studija za vaspitače Šabac; 2015.
8. Grandić R. Prilozi porodičnoj pedagogiji. Savez pedagoških društava Vojvodine; 2007.
9. Prodanović Lj. Saradnja prosvetnog radnika sa roditeljima. Beograd: Agencija za edukaciju i usluge “Profikomp”;2008.
10. El Nokali NE, Bachman HJ, Votruba-Drzai E. Parent involvement and children’s academic and social development in elementary school. Child Development. 2010;81(3) 988–1005. doi: 10.1111/j.1467-8624.2010.01447.x
11. Reynolds AJ. Comparing measures of parental involvement and their effects on academic achievement. Early Childhood Research Quarterly 1992;7(3)441–62. doi:10.1016/0885-2006(92)90031-s
12. Arnold DH, Zeljo A, Doctoroff GL. Parent involvement in preschool: predictors and the relation of involvement to preliteracy development. School Psychology Review 2008;37(1)74–90. doi: 10.1080/02796015.2008.12087910
13. Powell DR, Son, File, N, San Juan RR. Parents-school relationships and children’s academic and social outcomes in public school prekindergarten. Journal of School Psychology 2010;48(4) 269-92. doi:10.1016/j.jsp.2010.03.002

14. Serpell ZN, Mashburn AJ. Family-school connectedness and children's early social development. *Social Development* 2011;21(1) 21–46. doi:10.1111/j.1467-9507.2011.00623.x
15. Krnjaja Ž. Miškeljin L. *Od učenja ka podučavanju*. Beograd: Laćarak, AM Graphic; 2006.
16. Pirchio S, Tritrini C, Passiatore Y, Taeschner T. The role of the relationship between parents and educators for child behaviour and well-being. *International Journal About Parents in Education* 2013;7(2). 145–55.

Korespondent / Corresponding author: Milica Vasiljević Blagojević, E-mail: milica@tojo.rs